

בש"פ 1152/17 - מולה דרבה נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

בש"פ 1152/17

כבוד השופטת ד' ברק-ארז
מולה דרבה

לפני:
העורר:

נגד

מדינת ישראל

המשיבה:

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מיום
25.1.2017 במ"ת 26619-12-16 שניתן על-ידי כבוד
השופטת ע' כהן

עו"ד ליאור כהנא

בשם העורר:

עו"ד מירי קולומבוס

בשם המשיבה:

החלטה

1. בפני ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 25.1.2017 (מ"ת 26619-12-16, השופטת ע' כהן). בית המשפט המחוזי הורה על מעצרו של העורר עד תום ההליכים נגדו.

כתב האישום וההליכים עד כה

2. ביום 12.12.2016 הוגש נגד העורר, יליד 1994, ואדם נוסף (להלן: האחר) כתב אישום. על-פי האמור בכתב האישום, ביום 7.12.2016 בשעה 22:30 בסמוך למכולת מרקטו בבית שמש ניגשו העורר והאחר למתלונן ולחברו (להלן: החבר). לאחר חילופי דברים תפס העורר את המתלונן בחולצתו, אמר לו "בוא לפה לפני שתקבל מכות" ודרש

עמוד 1

ממנו להוציא את החפצים שנמצאים בכיסיו. בשל החשש מפני העורר הוציא המתלונן מכיסיו מפתחות, מצית ופלאפון, העורר אמר לו בתגובה להחזיר את הדברים לכיס מלבד את הפלאפון שאותו נטל לידי. בנוסף, העורר ערך חיפוש ידני על גופו של המתלונן. המתלונן ביקש את הפלאפון בחזרה, והעורר השיב: "אתה רוצה שאני אדקור אותך", ובמקביל לכך הושיט את ידו לאחור והראה למתלונן דבר מה בולט ונוצץ. כמו כן, העורר אמר למתלונן שאם הוא יתלונן עליו במשטרה הוא ידקור אותו בפנים ובכל הגוף. במקביל לכך, האחר דרש מהחבר שיחזיר לו חמישים שקל ואיים עליו כי אם לא יביא את הכסף "הוא יטפל בו". בתגובה, הסכים החבר לרשום את הבירות ששתה האחר על חשבוננו במכולת. כמו כן, האחר ואדם נוסף אמרו למתלונן להגיד כי הוא מכר את הפלאפון לעורר אחרת "הם ירצחו אותו".

3. בשל מעשים אלה יוחסה לעורר עבירת שוד לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), ולאחר יוחסו עבירות של אימים לפי סעיף 192 לחוק העונשין והדחה בעדות לפי סעיף 245(ב) לחוק העונשין. בד בבד עם הגשת כתב האישום נגדם הוגשה גם בקשה לעוצרם עד תום ההליכים. המשך הדברים יתייחס לעניינו של העורר בלבד.

4. בדיון שהתקיים ביום 15.12.2016 בפני בית המשפט המחוזי לא חלק בא-כוחו של העורר על קיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר, אך ביקש כי יוזמן תסקיר מעצר בעניינו של העורר. בהמשך לכך, ולנוכח גילו הצעיר של העורר, הורה בית המשפט המחוזי על הכנת תסקיר.

5. בתסקיר המבחן צוין כי העורר השתחרר ממאסרו האחרון לפני כשנה לאחר שריצה שבעה חודשי מאסר בגין עבירת התפרצות, וכי כשמונה חודשים קודם לכן ריצה מאסר נוסף של שבעה חודשים בגין עבירות של התפרצות והיזק לרכוש. בנוסף, צוין בו כי העורר עלה מאתיופיה בגיל שבע ורואה בעצמו ה"כבשה השחורה" של משפחתו. במהלך כיתה ט' למד העורר בפנימייה, ובעת ששהה שם התנסה בחומרים פסיכו-אקטיביים ונהג לשתות אלכוהול עד כדי שכרות. בשל התמכרותו לאלכוהול הופנה העורר לקהילת "מלכישוע", ושם שהה כשלושה חודשים עד שהחליט לעזוב משום שהתקשה לגייס עצמו לתהליך הטיפולי. שירות המבחן התרשם כי ההליכים המשפטיים בעניינו של העורר אינם מהווים גורם מרתיע עבורו וכי הוא אינו מגלה מודעות לקשיים בהתנהלותו. שירות המבחן הוסיף וצוין כי אף משפחתו של העורר אינה מהווה גורם סמכותי ומציב גבולות עבורו, ולכן קבע כי רמת הסיכון להישנות העבירות בעתיד היא גבוהה. בנוסף, צוין כי העורר זקוק לטיפול כוללני, אינטנסיבי וארוך טווח בקהילה טיפולית, וכי הוא הביע רצון להשתלב בתכנית כזאת באומרו שהוא חש עייפות מאורח החיים השולי ורוצה להיגמל מהחומרים הפסיכו-אקטיביים. לפיכך, שירות המבחן המליץ על הפנייתו לראיון קבלה בקהילת "בית אור אביבה".

6. ביום 3.1.2017 קבע בית המשפט המחוזי כי העורר ייצא לראיון כמוצע על-ידי שירות המבחן, חרף המסוכנות הנשקפת ממנו, והורה לשירות המבחן להגיש תסקיר משלים לגבי שילובו של העורר בקהילה לאחר הריאיון.

7. ביום 17.1.2017 שירות המבחן צוין כי העורר עבר בהצלחה את ראיון הקבלה לקהילה וכי הוא נמצא ברשימת ההמתנה לשילוב בה.

8. ביום 25.1.2017 דחה בית המשפט המחוזי את המלצת שירות המבחן לשלוח את העורר לקהילה הטיפולית. בית המשפט המחוזי קבע שקהילת "בית אור אביבה" אינה מהווה חלופה סגורה, ועל כן אינה נותנת מענה מספק למסוכנות הנשקפת מהעורר. בנסיבות אלה ולנוכח המסוכנות הגבוהה שנשקפת מהעורר, הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו עד תום ההליכים נגדו, בציינו שהוא עושה כן אף מבלי להידרש למחלוקת העקרונית הנוגעת להשתלבות בהליך גמילה כבר בשלב המעצר.

הערר

9. העורר טוען כי שגה בית המשפט המחוזי בכך שדחה את המלצת שירות המבחן לשילובו בקהילה טיפולית והורה על מעצרו עד תום ההליכים נגדו. בא-כוח העורר טוען כי המסוכנות שנשקפת מהעורר אינה ברמה הגבוהה ביותר וכי הפוטנציאל השיקומי שלו הוא ממשי, ולכן יש להורות על שילובו בה. כמו כן, העורר טוען כי שגה בית המשפט המחוזי בדחותו את המלצת שירות המבחן לשלבו בקהילה טיפולית רק משום שחלופה זו אינה בתנאי "מעצר בית מלא", בציינו כי כל הקהילות הטיפוליות לבגירים אינן מתפקדות כמסגרות "נעולות". בנוסף, העורר טוען כי המסוכנות הנשקפת ממנו הייתה ידועה לבית המשפט המחוזי בעת שהורה על הפנייתו לראיון בקהילה הטיפולית ועל הכנת תסקיר מבחן בעניינו.

10. לבסוף, העורר טוען כי נסיבות חייו הקשות הן טעם טוב נוסף לשילובו בקהילה טיפולית, אשר תפתח בפניו דרך חדשה, תסייע לו להתנתק מאורחות חייו העברייניים ותעניק לו כלים להתמודד עם קשייו.

11. הדיון בפני התקיים ביום 7.12.2017. בא-כוחו של העורר העמיד במרכז טיעונו את החשיבות הנודעת לכך שהעורר, שהוא אדם צעיר, יוכל להתחיל בשינוי במהלך חייו, וזאת לאחר שנמצא מתאים לכך בעת הזו לנוכח העובדה שהשכיל לפתח הכרה בצורך להשתלב בהליך שיקומי.

12. מנגד, המדינה טענה כי דין הערר להידחות. המדינה חזרה והפנתה בעניין זה למדיניות הפסיקתית הגורסת כי השתלבות בתהליך גמילה במהלכה של תקופת המעצר היא חריג בהפניה לבש"פ 1981/11 מדינת ישראל נ' סויסה, פ"ד סד(3) 101, 111 (2011) (להלן: עניין סויסה). לטענתה, אין מדובר במקרה הנופל לגדרו של חריג זה בהתחשב בכך שהעורר עזב תכנית שיקומית קודמת שבה השתתף בעבר.

13. עוד טענה המדינה כי מכל מקום קרבתה של החלופה המוצעת למקום ביצוע העבירה הוא בעייתי, ולא כל שכן כאשר מביאים בחשבון את הטראומה שנגרמה למתלונן.

14. בתשובתו, הצביע בא-כוחו של העורר על כך שיש לעשות כל מאמץ לסייע לעורר בשים לב לרקע הקשה שממנו בא. הוא הוסיף וציין כי אין ברקע הדברים כל סכסוך בין העורר למתלונן.

דיון והכרעה

15. מצאתי את המקרה שבפני מעורר התלבטות במיוחד.

16. אכן, ההחלטה לאפשר למי שלא החל בתהליך גמילה לעשות כן במסגרת הליכי מעצר, ולא כל שכן על רקע של ביצוע עבירות אלימות, אינה קלה (לכלל ולחריגים שהותוו בנושא זה, ראו בהרחבה: עניין סויסה). עם זאת, מצאתי כי המקרה דנן חריג דיו, וכי האינטרס החברתי בשיקום העורר, בנסיבות הייחודיות של המקרה הנוכחי, מצדיק את הניסיון לאפשר התחלה של הליך השיקום כבר בשלב המעצר, כפי שאפרט להלן.

17. אני סבורה שהיחוד במקרה זה נובע מכך שלא זו בלבד שמדובר באדם הנמצא בתחילת חייו, אלא גם שעד כה הזדמנויות החיים שעמדו לרשותו, ובכללן יכולתו לצפות לתמיכה משפחתית, היו תמיד דלות. כפי שציינתי בעבר, ראוי גם במקרה זה שלא לנעול את השער דווקא כאשר "שערי התקווה... מאיימים להיסגר" (ראו: בש"פ 3292/14 ציבר נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (20.5.2014)). נסיבות חיים אלה מעצימות את ההצדקה לעשות כל מאמץ למיצוי הפוטנציאל השיקומי של העורר, אשר במשך כל חייו נעדר דמות הורית שיכלה להכווין אותו ולהציב עבורו גבולות.

18. הפוטנציאל השיקומי המשמעותי של העורר לא נעלם גם מעיני שירות המבחן, אשר מצא את העורר כמתאים לתכנית טיפולית ואף אישר את המתווה הכללי שלה. כפי שנקבע בעבר, "דרך המלך, בבחינת תנאי יסודי למתן צו מבחן לטיפול גמילה, היא המלצת שירות מבחן, שהוא הגוף המקצועי המרכז את המידע הנדרש לקבלת החלטה אם הנאשם מתאים לעבור טיפול גמילה" (ראו: עניין סויסה, בעמ' 115).

19. על רקע זה, אם בעת הנוכחית הצליח העורר לגייס עצמו לתהליך של גמילה שלו נמצא מתאים - הרי שבהתחשב בגילו הצעיר ובמיעוט ההזדמנויות שעמדו בפניו - יש לעשות כל מאמץ לאפשר לו לעשות שינוי. שינוי כזה, ככל שיצליח, ייטיב עמו, ולא פחות מכך עם החברה כולה, שהרי לצד האינטרס להגן על הציבור מפני מבצעי עבירות ניצב גם האינטרס הציבורי בשיקום עבריינים (ראו: ע"פ 2420/15 אבטליון נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (29.11.2015); ע"פ 4503/16 אבו שנדי נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (9.6.2016)).

20. אכן, מלכתחילה העדרו של מרחק ממשי דיו בין הקהילה הטיפולית לבין מקום האירוע שעליו נסב כתב האישום אינו אידיאלי. אולם, מאחר שמקום ביצוע המעשים היה בעל אופי מקרי ובהעדר יריבות מוקדמת, דומה שאין לתת לשיקול זה משקל בעת הזו, כאשר העורר כבר נמצא מתאים להשתלבות בקהילה הטיפולית (אם כי מלכתחילה, ככל שהייתה אפשרות נוספת, היה ראוי לבחון אותה קודם לכן).

21. אין צריך לומר שחזקה על האחראים על הקהילה הטיפולית שאליה שובץ העורר כי יעקבו אחר פעילותו בה, וכי כל עזיבה לא מורשית תדווח ללא שיהוי, בהתאם לנהלים המקובלים.

22. אני תקווה כי העורר יבין כי הוא מקבל הזדמנות מיוחדת, ולא ירפה מן האפשרות לדבוק בה, חרף הקשיים.

23. סוף דבר: הערר מתקבל. העורר יועבר לקהילה הטיפולית "בית אור אביבה" בהתאם להמלצת שירות המבחן.
עמוד 4

ניתנה היום, כ"ד בשבט התשע"ז (20.2.2017).

שׁוֹפֵט ת
